

Asia: VM/674/00.01.00.01/2018

Maakuntien digi-yhtenäis[ohjaus]politiikka ja sen toimeenpanosuunnitelma vuosille 2018-2022

Lausunnonantajan lausunto

Pyydämme lausuntoa sekä asiakirjan nimestä, sisällöstä että liitteistä. Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään.

Maakuntien digiohjauspolitiikka luo teoriassa selkeät pelisäännöt digipalvelujen kehittämiseen, käyttöönottoon ja osittain myös näkymää järjestämistehtävän toteuttamiseen. Maakunnan tehtävät muodostavat kuitenkin hyvin monisyisen kokonaisuuden, jonka ohjaamiseksi politiikkaluonnos tarjoaa paljolti yleistyksiä ja yksinkertaistuksia. Ohjauspolitiikan lakiperusta jää epäselväksi, vaikka ohjaus koskee valtion ja itsehallinnollisten maakuntien keskinäistä suhdetta. Ohjauksen toimivuutta päästään todellisuudessa testaamaan vasta maakuntien toiminnan alkuvuosina.

Keskittäminen ja suuruuden ekonomia näyttävät olevan kansallisesti ainoita ohjaustekijöitä. Maakuntien omaa tahtotilaa, asiakaslähtöistä maakunnan toimintaa ja identiteettiä tukevaa kehitystä ei juurikaan politiikkaluonnoksessa huomioida. Digitalisaation pitäisi kuitenkin rakentua asiakaslähtöisesti ja asiakkaan tarpeisiin perustuvasta ketterästä kehittämisestä.

Politiikkalinjausten yhteenvedossa todetaan, että kukin maakunta vastaa digitalisoitumisen toteuttamisen johtamisesta ja toimeenpanosuunnitelman toteuttamisesta alueellaan. Lisäksi maakuntien on yhdessä suunniteltava ja otettava käyttöön tarvittavat kansalliset ja yhteiset digipalvelut. Linjaukset on laadittu yhteistyön näkökulmasta; yhdessä tehden ja yhdessä toteuttaen, yhdessä raportoiden. Toiminnan alkuvaiheessa näin vahva yksituumaisuuden periaate on vaikea toteuttaa yhtäläisesti kaikissa maakunnissa ja kaikilla ohjaavilla tahoilla.

Ohjausmalli vaikuttaa raskaalta – hyvät ideat voivat hukkua hierarkkisiin rakenteisiin. Ohjaamisen keinot kuten laajat kokouskäytännöt, ohjausrakenteet tai arkkitehtuuriakatemia eivät tue joustavaa kehittämisotetta. Kokonaisarkkitehtuuri työkaluna on tuttu tietohallinnon ammattilaisille, mutta

vieras monille muille maakuntakonsernien suunnitteluun ja johtamiseen osallistuville. Kokonaisarkkitehtuurin merkityksen ymmärtäminen edellyttää yhteistä keskustelua ja koulutusta.

Maakuntien vastuulla on, että kehittämisestä muodostuu jatkuvaa, monikanavaista ja osallistavaa. Maakuntien rahoituskehys on kuitenkin niin tiukka, että digikehittämisen edellyttämä resursointi yleiskatteellisesta rahoituksesta voi osoittautua ylivoimaiseksi. Linjauksissa ei kerrota, miten valtio resursoi omalta osaltaan toimintaa. Mikä on valtion rooli? Digitalisaatiohankkeiden omistajat on aina oltava selvillä ennen hankkeiden aloittamista, jotta sitoutuminen kehittämistyöhön, tuloksiin ja käyttöönottoon varmistetaan.

Digilinjausten periaatteisiin sisältyy monia kannatettavia lupauksia, esimerkkinä turhan asioinnin karsiminen helppokäyttöisten ja turvallisten palveluiden avulla. Asiakaskunnan kirjo on kuitenkin hyvin laaja. Asiakaskunta edellyttää erilaisia helppolukuisuuteen, kielellisiin valmiuksiin ja erilaisiin kulttuuritaustoihin perustuvia tapoja tarjota tietoa. Digipalveluissa on laitettava erityisesti painoa sille, että asiakas ymmärtää omat oikeutensa ja velvollisuutensa ja ettei asiakas koe valintojensa vuoksi esim. taloudellisia menetyksiä.

On perusteltua, että digitalisoitumista edistetään yhteiseen politiikkaan nojaten koko maassa niin maakunnissa kuin valtiollakin. Nähtäväksi jää, millä tasolla ohjaus ja koordinointi on järkevää toteuttaa. Maakuntien kannalta tärkeää on säilyttää ketteryys ja oma innovointi. Myös kilpailu on hyväksi digitalisoitumiselle; maakuntien keskinäinen sparraaminen ja palvelutuottajien välinen kilpailu vauhdittavat kehitystä ja innovointia. Maakuntien digitalisaation suunta ei tule ylhäältä valtion antamana. Digitalisaatio on kokonaisvaltainen muutos, johon vaikuttaa asiakaskäyttäytyminen, teknologia ja markkinat.

Peräaho Pirjo
Keski-Suomen liitto - Keski-Suomi 2020